

LÖGREGLUSTJÓRINN Í REYKJAVÍK

Hverfisgötu 115 – Sími 569 9000 – Telefax 569 9099

KH/vós

Reykjavík, 18. febrúar 2002

Með bréfi félagsmálanefndar Alþingis, dagsettu 29. janúar sl., barst þessu embætti til umsagnar frumvarp til barnaverndarlaga, 318. mál, heildarlög.

Embættið telur að í frumvarpið vanti ákvæði um skyldu barnaverndarnefnda til að tilkynna lögreglu um refsiverð brot sem framin hafa verið gegn börnum og skyldu nefndanna til að veita lögreglunni upplýsingar sem að haldi kunna að koma til að upplýsa refsiverð brot sem framin hafa verið gegn börnum. Hafa verður í huga að það er hlutverk lögreglunnar að rannsaka ætlaða refsiverða háttsemi í garð barna og skiptir því miklu máli að barnaverndarnefndir sem fá tilkynningu um slíkt komi þeirri vitneskju til lögreglu. Hægt er að hugsa sér að barnaverndarnefndir hafi nokkurt svigrúm varðandi það hvort þær komi upplýsingum um þessi atriði til lögreglu og við mat á því ráði alvarleiki brotsins og hvað barninu er fyrir bestu.

Um einstakar greinar frumvarpsins:

Um 18. gr. 1. mgr.: Embættið bendir á að í frumvarpið skorti ákvæði um tilkynningaskyldu lögreglu ef grunur leikur á um að barn hafi framið brot. Þarna sé um að ræða mikla breytingu frá 14. gr. núgildandi laga. Eins og kunnugt er verða börn sakhæf 15 ára gömul en lögreglan hefur þó oftlega afskipti af brotum barna undir þeim aldri. Oft á tíðum sæta mál ósakhæfra barna ekki sérstakri lögreglurannsókn en barnaverndarnefnd er tilkynnt um ætluð brot barnanna svo nefndin geti gripið til viðeigandi ráðstafana. Lagt er til að barnaverndarnefndir fái eins og verið hefur tilkynningar frá lögreglu um brot sem framin eru af börnum.

Um 18. gr. 2. mgr.: Embættið telur eðlilegt að um skýrslutökur af börnum sem sakborningum, vitnum og brotapolum fari eftir lögum um meðferð opinberra mála svo sem gert er ráð fyrir í þessu ákvæði. Í 4. mgr. 69. gr. laganna segir að ef yfirheyra skal sakaðan mann yngri en 16 ára skuli tilkynna það til barnaverndarnefndar sem getur sent fulltrúa sinn til að vera við yfirheyrsluna. Spurning er hvort þetta ákvæði nægir ekki um þetta atriði og hvort sams konar ákvæði í barnaverndarlögum er ekki óþarft. Rétt er að geta þess að búast má við að aldursmarkið verði hækkað í 18 ár með breytingum á lögum um meðferð opinberra mála.

Embættið er sammála því að það sé háð mati barnaverndarnefnda en ekki lögreglu hvenær þörf á að fulltrúar þeirra séu viðstaddir yfirheyrslu yfir barni. Loks vill embættið benda á að óljóst er um hvaða “nánari ákvæði” skuli sett í reglugerð.

Um 19. gr.: Embættið telur að rétt sé að ákvæði um að nafnleynd gildi ekki þegar lögreglan rannsakar refsiverða háttsemi gegn börnum. Tilkynnandi

getur verið mikilvægt vitni sem lögreglu getur verið nauðsynlegt að yfirheyra. Miðað við það sem að framan segir ætti það að vera meginreglan að hér sé einungis um hin alvarlegri brot að ræða þar sem hagsmunir barnanna standi til þess að málin sæti lögreglurannsókn.

Um 20. gr. 3. mgr.: Þetta ákvæði er mjög óljóst og vekur upp spurningar um hvaða aðstoð lögreglan á að veita við úrlausn barnaverndarmála. Í greinargerð með frumvarpinu segir að samvinna sé nauðsynleg þegar barn hefur fengið skilorðsbundna frestun ákæru. Telja verður að eðlilegra sé hér að tala um samvinnu lögreglu og barnaverndarnefnda fremur en skyldu lögreglu til að aðstoða við úrlausn barnaverndarmála. Reyndar má spyrja hvort þetta ákvæði sé ekki óþarft í ljósi 1. gr. lögreglulaga nr. 90, 1996.

Um 36. gr.: Embættið bendir á að eðlilegt hefði verið að ríkissaksóknara yrði gefinn kostur á að gera athugasemdir við þetta ákvæði frumvarpsins. Embættið telur að hér sé gengið nokkuð langt í 3. mgr. Mjög margir aðilar og stofnanir eiga samkvæmt þessu ákvæði rétt á að fá upplýsingar úr sakaskrá og ljóst er að það er mjög matskennt hverjir falla í þennan hóp. Verður þetta ákvæði ekki skilið á annan hátt en að þeir aðilar sem upp eru taldir í greininni eigi beinan aðgang að sakaskrá án þess að afstaða ríkissaksóknara skipti þar máli. Þá er ljóst að aðgangur þessara aðila að sakaskrá er ekki í samræmi við reglugerð um sakaskrá ríkisins nr. 569, 1999. Ekki verður annað séð en að aðrar leiðir séu færar til þess að ná því markmiði sem að er stefnt með þessu ákvæði.

Um 37. gr.: Embættið telur að ákvæði um nálgunarbann í frumvarpinu sé með öllu óþarft, a.m.k. ef tilefni þess er refsiverð háttsemi gegn börnum. Telja verður að nálgunarbanni samkvæmt 110. gr. laga nr. 19, 1991 sé ætlað að vernda börn á sama hátt og fullorðna. Telur embættið að lögreglan sé betur í stakk búin til að setja fram slíka kröfu og fylgja henni eftir bæði fyrir dómi og eftir að nálgunarbann hefur verið sett á. Ef ákvæði þetta yrði sett í lög getur það verið álitaefni hvenær lögreglu sé heimilt eða skylt að gera slíka kröfu og hvenær barnaverndarnefnd. Þá er rétt að benda á að barnaverndarnefndir geta ávallt krafist þess við lögreglu að krafa um nálgunarbann verði sett fram í dómi ef talin er þörf á því.

Um 44. gr.: Embættið bendir á að ákvæði 3. mgr. er mjög opið og matskennt hvaða upplýsingar falla þarna undir. Þá er rétt að benda á að hjá lögreglu eru oftlega upplýsingar um foreldra sem snerta hagsmunum barna ekki. Ekki verður þetta ákvæði frumvarpsins skilið á annan hátt en það sé barnaverndarnefndum nokkuð í sjálfsvald sett hvaða upplýsinga þeir krefjast hjá lögreglu. Undanfarin ár hefur þróunin verið í þá átt að lögreglu er sífellt sniðinn þrengri stakkur til að afhenda eða miðla upplýsingum úr þeim skráum sem hún heldur og má í því sambandi benda á reglugerð nr. 322, 2001 um meðferð persónuupplýsinga hjá lögreglu.

Um 50. gr.: Embættið telur það mjög óeðlilegt að lögreglunni sé falið það verkefni að fullnusta ákvarðanir þeirra úrskurðaraðila sem nefndir eru í ákvæði þessu. Telur embættið að það eigi ekki að vera hlutverk lögreglu að túlka eða fullnusta ákvarðanir úrskurðaraðila eða dómstóla. Telur embættið eðlilegt að þetta verkefni sé sett í hendur sýslumanna og má í því sambandi benda á ákvæði 75. gr. barnalaga nr. 20, 1992, sbr. 43. gr. laga nr. 90, 1996. Þó mikið kunni að liggja við að fullnusta framangreindar ákvarðanir sem fyrst verður ekki annað séð

en sýslumenn geti brugðist við slíkum erindum með tilhlýðilegum hraða. Embættið setur sig því á móti því að lögreglunni verði falin slík verkefni. Verði engu að síður farin sú leið að láta lögregluna annast fullnustu greindra ákvarðana vantar nánari útlístu á því hvernig að slíkri fullnustu skuli staðið, t.d. um hvort lögreglumenn eigi að vera borgaralega klæddir eða í einkennisfatnaði.

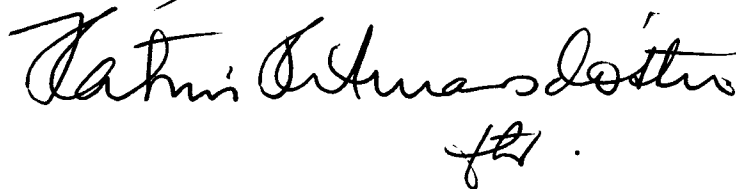
Um 92. gr.: Forvarnadeild embættisins gerir þá athugasemd við þetta ákvæði að heppilegra sé að lenging útivistartíma á sumrin verði miðuð við 1. júní til 1. september með tilliti til skólagöngu barnanna. Þá telur forvarnadeild að heppilegra sé að aldursmörk í 2. mgr. verði miðuð við 1. júní á fæðingarári þannig að takmarkanir á útivistartíma gildi út skólaárið bæði fyrir nemendur í 7. og 10. bekk.

Um 96. og 97. gr.: Embættið telur að það sé óeðlilegt að hafa ákvæði um alvarleg og refsiverð brot gegn börnum, svo sem líkamsárásir, kynferðisbrot eða hótanir, í barnaverndarlögum. Telja verður eðlilegt að slíkum ákvæðum sé skipað í almenn hegningarlög eingöngu. Ef vilji löggjafans er að herða refsingu fyrir slík brot gegn börnum er rétt að hækka refsiramma í almennum hegningarlögum í stað þess að fara þá leið sem hér er lögð til. Hins vegar telur embættið eðlilegt að þau brot gegn börnum sem mælt eru refsiverð í 2. og 3. mgr. 97. gr. frumvarpsins verði óbreytt.

Að því er varðar framangreindar athugasemdir við 18., 37., 96. og 97. gr. telur embættið að það eigi almennt við að óheppilegt sé að sérlög hafi að geyma ákvæði um atriði sem um er fjallað í heildarlögum svo sem almennum hegningarlögum og lögum um meðferð opinberra mála.

Með vísan til framangreinds getur embættið ekki mælt með því að frumvarpið verði óbreytt að lögum.

saksóknari

f.ö.

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.